GAZETA
Wielkiego Xięstwa
POZNAŃSKIEGO.

Nakładem Drukarni Nadwornéj *W. Dekera i Spółki.* — Redaktor: *A. Wannowski.*

№ 208. — W Czwartek dnia 6. Września 1832.

Wiadomości krajowe.

Z Berlina, dnia 2. Września.

N. Pan raczył Radzcy medycynalnemu Dr. Dietrich w Głogowie dać wstążkę do orderu Orła Czerwonego 3. klassy.

N. Pan raczył Sekretarza tajnego przy Kommissyi generalnéj orderów, Kalkulatora i Registratora Peisker, mianować Radzcą nadwornym i patent jego własnoręcznie podpisać.

Przybyli tu: JW. rzeczywisty tajny skarbu i stanu Minister, Maassen, z Wittenberga; i rzeczywisty tajny Radzca legacyjny i Dyrektor w Ministeryum spraw zagranicznych, Eichhorn, z Drezna.

Wiadomości zagraniczne.

Królestwo Polskie.

Z Warszawy, dnia 30. Sierpnia.

Przez postanowienie z dnia 24. b. m. Rada Administracyjna mianowała JXiędza Antoniego Urynieckiego, Proboszcza w Szewnie, Proboszczem we wsi Nowéj Słupi, w Dyecezyi Sandomierskiéj.

Niemcy.

Gazeta Frankfurtska udziela następującego pisma z Paryża z d. 23. Sierpnia: „Wylądowanie i inwazya, któremi Xiążę Karol Brunświcki zagraża ujściu Wezery i Elby, ściągnęły nareszcie na się uwagę rządu naszego, przeto téż podobno stósownie do prawa względem cudzoziemców, uchwalonego na ostatnich posiedzeniach Izby, zabroniono Xięciu dłużéj bawić we Francyi. Xiążę całkiem jest zajęty uzbrajaniem wojska i przyjął niedawno temu byłego kommissarza wojennego francuzkiego, Guillois de Fontenay, za cywilnego administratora przy zamierzonéj — albo raczéj zamarzonéj — wyprawie. Konwencya zawarta d. 4. m. b. z Generałem Romarino, brzmi dosłownie w sposób następujący: „Ja niżéj podpisany, Karol, panujący Xiążę Brunświcki, upoważniam niniejszém Generała Romarino do organizowania wyprawy mojéj, względem któréj już go zawiadomiłem, że stósownie do zawartych kontraktów, wszelkie do przywdziania żołnierzy należące przedmioty niezwłocznie mają mu być wydane, iż następnie nic niezostaje, jak tylko nabyć czém prędzéj rzeczy do uzbrajania służących i innych potrzebnych materyałów. Ma więc Generał wspomniony niebawem i w mojém imieniu zająć się zaciągiem oficerów, podoficerów i prostych, w celu tworzenia z nich kadr aż do liczby w planie operacyjnym oznaczonéj. Zajmie się także Generał wyżéj wspomniony opatrzeniem dostateczněj ilości statków przewozowych podczas całéj wyprawy

aż do miejsca wylądowania, które ja sam później oznaczę. Co się dotyczy wojska i uzbrojenia onegoż, jako też wydatków na najęcie statków, środki, które Generał uzna za potrzebne, przezemnie zostaną uświęcone; co się zaś tyczy początkowego wykonania zamiarów moich, kosztów dla sztabu generalnego i zaciągów oficerów, podoficerów i prostych, wyznaczam mu, stosownie do układów naszych, 200,000 fr., których czwartą część w dniu dzisiejszym Generał już odebrał w gotowiznie, (co też kwitem własnoręcznym zaświadcza), resztę zaś według potrzeby i stósunków za wydanym kwitem niezawodnie odbierze. — Dano w podwójnym egzemplarzu w Paryżu dnia 4. Sierpnia r. 1832. pod sekretem honoru. (Pieczęć Xiążęca). Karol, panujący Xiążę Brunświcki. — Romarino.""

Austrya.

Z Wiednia, dnia 25. Sierpnia.

(*Z Gazety Powszechn.*) — Baron Mohrenheim, który jako Pełnomocnik Cesarsko-Rossyjski obecny był układom w sprawach Krakowskich toczącym się, zszedł z tego świata. — Słychać, że ogromny majątek Xięcia Reichstadt, spadający jak wiadomo, na Cesarską jego matkę, Arcy-Xiężnę Parmy, za rozkazem Xiężny ma być przeznaczony na założenie fundacyi dobroczynności.

Włochy.

Z Neapolu, dnia 13. Sierpnia.

Od dnia 7. m. b. zjawiska wulkaniczne Wezuwiusza bardzo się wzmagają; łoskot do piorunowego podobny i wstrząśnienia trwają ciągle; w starym otworze powstał rozszczep na 500 stóp szeroki wraz z 4 innemi otworami, z których lawa 4 strumieniami, (każdy po 20 stóp szerokości) wypływa, łączącemi się jednak w odległości 100 stóp. Dawniejsze dwa strumienia lawy daleko się naprzód posunęły.

Giornale del Regno delle due Sicilie donosi: Dn. 9. m. b. oficer gwardyi Bawarskiéj gońcem tu stanąwszy nazajutrz do Korfu się udał, w celu zawiadomienia pełnomocników mocarstw sprzymierzonych i rządu prowizoryjnego, że po załatwieniu wszelkich trudności, Xiążę Oton tron grecki z rozszerzeniem granic przyjął. Regencya już mianowana w Październiku przybędzie do Grecyi; Generał Heideck jest członkiem téjże, oraz naczelnym wodzem wszystkich wojsk."

Szwajcarya.

Na zapewnienie Posła Austryachiego Hr. Bombelles, o najlepszych chęciach i stósunkach przyjaźni z strony Austryi dla Rzeczypospolitéj, zgromadzony sejm w Luzern polecił Prezesowi, by tenże na notę Posła stósowną odpowiedź udzielił, któréj treść jest, że z wielką radością przyjmuje Szwajcarya zapewnienie Jego Cesarsko-Apostolskiéj Mości o chęciach przyjaznych dla niéj. Co się zaś tycze uzbrajania Rzeczypospolitéj, to niejest wcelu prowadzenia wojny z pojedyńczém państwem uczynione, lecz wypływa z powszechnego interessu Europy, jako też i saméj Szwajcaryi, by w przypadku wybuchu wojny utrzymać mogła swoje prawa i ścisłą neutralność. Owszem z niewymowną radością przyjęłaby Szwajcarya wiadomość, że państwa Europy wojska swe na stopie pokoju utrzymać postanowiły, coby dało powód wzajemnie swoje rozpuścić, które dla utrzymania niepodległości i obrony kraju jedynie użytemi byćby mogły.

Niderlandy.

Z Bruxelli, dnia 26. Sierpnia.

Wczoraj Król Jmć dawszy posłuchanie prywatne deputacyi Magistratu z Gandawy, przyjął powinszowania téjże.

Przybyła tu Xiężna Bragation z orszakiem z 17 osób złożonym i zajęła pokoje w hotelu Belle Vue.

Independant donosi, że 3ci dywizyon armii obserwacyjnéj z obydwóch Flandr zostanie cofniętym i że innemu dywizyonowi obrona téj części kraju ma być polecona. Podług wieści powszechnéj, otrzyma Generał Niellon główne dowództwo nad tym korpusem.

Od d. 24. na 25. m. b. zachorowało w Bruxelli na cholerę osób 56, umarło 32; w Antwerpii zachorowało d. 24. osób 15, um. 11.

Memorial-Belge donosi, co następuje: „Goniec wczoraj tu z Wiednia przybyły przywiózł Ministrowi spraw zewnętrznych pismo Cesarza Austryackiego w odpowiedzi na pismo Króla Leopolda. Pan Meulenaere udał się natychmiast do pałacu, aby to pismo doręczyć Królowi Jmci."

Z Hagi, dnia 27. Sierpnia.

Urodziny Króla naszego uwielbianego obchodzono w całym kraju z szczerém uniesieniem radości; podobnie więc też w obozie pod Ryen. Po nabożeństwie odbytém pod gołém niebem, nastąpił przegląd wielki wojsk zgromadzonych. „Żołnierze, mówi gazeta Bredy, bawili się wesoło przy sprzyjającéj pogodzie aż do późnego wieczora. Radość powszechna, namioty wieńcami i liściem różnobarwném przyozdobione, i chorągwie ojczyste wszędzie powiewające, nadawały całemu obozowi widok istotnie malowniczy."

Za kilka tygodni główna kwatera z Tilburg wróci do Herzogenbusch.

W gminach leżących na prawym brzegu Mozy, naprzeciw Kuyk, pokazują się od kilku dni oddziały Belgijczyków, z około 1000

żołnierzy złożone, które z Venloo przychodząc stanowiska swe obierają między Nymwegen i Mook.

Wczoraj udał się znowu oddział wyleczonych żołnierzy do armii.

Francya.

Z Paryża, dnia 25. Sierpnia.

Na radzie wczorajszéj Ministrów postanowiono, ku utłumieniu szuanery na zachodzie, gdyby jeszcze raz czynić miała doświadczenia nieprzyjacielskie, największéj i nieprzebłaganéj użyć srogości. — Wzięto także pod rozwagę na témże samém posiedzeniu listę dotyczącą się mianowania nowych Parow, którą w skutek najnowszych obrad na 50 powiększono; między tymi znajduje się téż Professor Cousin. Dalsze obrady nad tym przedmiotem są przyczyną, że listy niepodano jeszcze do publicznéj wiadomości. — Nareszcie zajęto się téż dużo sprawami holendersko-belgijskiemi. Słychać, że P. Glasson, którego P. K. Périer częściéj w missyach dyplomatycznych używał, za tajném zleceniem do Hagi się udaje.

W ostatniéj podróży Króla padły konie między Moiselles i Pierrefitte, a pocztylion odniósł znaczne uszkodzenie. Król wysiadłszy z pojazdu, kazał pocztyliona zawieźć do pobliskiéj wioski, i niepojechał daléj, dopóki się niedowiedział, że skaleczenie to niejest śmiertelném.

Słychać, że użycie wód w Bourbonne b-rdzo Hrabiemu Sebastiani służyło; wróci on do stolicy w pierwszych dniach miesiąca przyszłego.

Dziennik handlowy donosi, że na radzie wczorajszéj Ministeryalnéj dzień 3. Października wyznaczono jako dzień zwołania Izb. Równocześnie z tém zwołaniem ma téż nastąpić zmiana w Ministeryum, mianowanie Parów tylokrotnie obwieszczane (powiększéj części z Niedeputowanych) i zgromadzenie Izb belgijskich.

Anglia.

Z Londynu, dnia 24. Sierpnia.

Morning-Herald zamieścił list następujący z Falmouth z d. 21. m. b.: „Passażyerowie na statku parowym rządowym wczoraj wieczorem z Oporto przybyli, oświadczają, iż oba wojska z wielkiemi muszą walczyć trudnościami, które im niedozwalają stoczyć bitwy stanowczéj; Dom Pedro doznaje braku jazdy a Miguelistom zbywa na działach, mianowicie na ciężkich; mogliby więc Porto tylko szturmem zdobyć, coby wszelako tylko z największą stratą w ludziach wykonać się dało, gdyż fortyfikacye Dom Pedra bardzo są mocne; założył on wiele min, któreby w razie naglącéj potrzeby mógł łacno kazać wysadzić. Nastąpiło już kilka utarczek, ponieważ Dom Pedro usiłuje zabrać młyny, o 4 mile (angielskie) od Oporto ku Valonga oddalone. Niewskórał wszelako nic na tém; stracił kilkadziesiąt ludzi a Miguelistów niewyparł. Połączone siły Cesarza dochodzą do 12,000, ale na 7,500 tylko z pewnością spuszczać się może, gdyż reszta są to tłumy niewyćwiczonych awanturników. — Z klasztoru za Villa Nova ustąpiły obie partye. Zresztą panuje na całéj linii Dom Pedra największe zaufanie w pomyślny wypadek przedsięwzięcia; duch męstwa i stałości ożywia wszystkich.

Times i Kuryer zawierają teraz wybitne artykuły, broniące sprawy Dom Pedra, i wzywające z naleganiem gabinet nasz, ażeby przynajmniéj przez jakiekolwiek oświadczenie w słowach choć moralnéj tylko pomocy Konstytucyonistom portugalskim udzielił.

Baron Renoufe przywiózł tu depesze Dom Pedra do Markiza Palmela. Markiz podobno dzisiaj wieczorem stąd wraca do Portugalii. Ma on być bardzo kontent z wypadku missyi swojéj. Zabiera bowiem z sobą 100,000 funt.; wszakże i Dom Miguel z nieznajomego źródła znaczne odebrał wsparcie pieniężne.

Rozmaite wiadomości.

W Stratford odbyła się ostatniemi dniami próba nowego rodzaju wozu parowego, urządzonego przez P. Hancock, który te ma nad innemi wyższości; iż cały mechanizm z kotłem i piecem pomieszczony jest z tyłu; że tym sposobem siedzący w nim ludzie mniéj są narażeni na nieprzyjemności od łoskotu machiny i dymu węgli ziemnych; i że nadto kocioł składając się z 12. oddzielnych walców z najlepszego żelaza, czyni pęknienie prawie niepodobném. Powóz ten, mieszczący 18 osób, ubiegł w godzinie czasu mil ang. 8; przeznaczony jest na drogę pomiędzy Londynem a Greenwich, którą przebiegać będzie w pół godziny.

Senat Stanów-Zjednoczonych Ameryki Północnéj wyznaczył 5000 dollarów na posąg Washingtona, przyrodzonéj wielkości.

Podług ostatniego popisu ludności w Chinach, odbytego w r. 1813., państwo to liczy 361,703,110 mieszkańców.

Dowodem jest Alfiery, co może wola i postanowienie człowieka. W 46tym roku życia wpadło mu na myśl uczyć się po grecku. Pokupił sobie gramatyki, powtarzał ciągle *typtô* i czasowniki na *Mi* i w trzech latach przeszedł wszystkie skarby greckie, i odczytał wszystkich

poetów, mowców i dziejopisarzów. Homera nauczył się na pamięć, pisał dla siostry wiersze, a do przyjaciół listy greckie. Dla obchodzenia tryumfu swéj pracy, kazał zrobić sobie złoty łańcuch, drogiemi kamieniami wysadzany, na których wyryte były nazwiska 23 poetów greckich, a u spodu znajdowała się zrobiona z jednego kamienia głowa Homera; nazywał to orderem Homera, a siebie uważał za pierwszego mistrza orderu tego.

Teraźniejszy Sułtan turecki sam ułożył katalog biblioteki meczetu medyńskiego, i takową pomnożyć rozkazał. Szeik Refah z Kahiry, niegdyś uczeń missyi egipskiéj we Francyi, dostał zlecenie od Ibrahima Baszy wypracować słownik Arabsko-Francuzki, w sposobie słownika akademii francuzkiéj.

W dawniejszych wiekach tak byli w Niemczech bogaci rzemieślnicy, że nawet Cesarzom pożyczali pieniędzy. I tak szewc jeden pożyczył Cesarzowi Zygmuntowi 3,000 kóp groszy. W 15. wieku nosili tamże czeladnicy niektórych rzemieślników pałasze.

Towarzystwo sztuk w Anglii nagrodziło medalem usiłowanie Pana Rolt wyrabiania pajęczyny. Robiono to doświadczenie z pająkiem ogrodowym. Za pomocą machiny parowéj łączył Rolt pajęczynę i zrobił doświadczenie, że pająki, których na próbę używał, zwykle przez 3 do 5 minut jednakowe włókno wyrabiały. Próba towarzystwu przełożona była 18,000 stop długa i w mniéj jak dwóch godzinach wyrobiona została przez 22 pająki. Włókno jest białe i połyskujące się kolorem metalowym; niepróbowano jednak prząść je. Jest o wiele delikatniejsze od włókna jedwabnika; zważywszy, że włókno im jest delikatniejsze, tym słabsze, i że jeden pająk wydaje dwa razy do roku onegoż 750 stóp długości, gdy tymczasem jedwabnik 1,900 stóp długości wydaje, przeto gdy potrzeba 3,500 robaczków na jeden funt jedwabiu, do takiéj saméj ilości włókna pajęczego potrzebaby 22,000 pająków.

Na północy od rzeki Maumee, dzielącéj państwo Ohio od powiatu Michigan i wpadającéj do jeziora Erie, w Ameryce północnéj, zakładają mieszkańcy Nowego-Jorku nowe miasto, pod nazwiskiem: Wisła.

W Rossyi była cholera w r. 1830. równie szkodliwą pismom publicznym, jak i ludności. Z małéj liczby dzienników, wychodzących w tém ogromném państwie, ustało wtedy dziewięć.

Właściciele gazet w Londynie dają corocznie bal wielki dla swoich roznosicieli dzienników. Tą razą zaproszonych było 600 osób, a samych roznosicieli 300 z żonami i córkami.

Lebian, Professor matematyki w Paryżu, wynalazł kilka nowych machin wojennych (jak gdyby dawnych niebyło aż nadto dosyć). Po 1) wynalazł ruchomą machinę, która na raz do 45,000 kul wyrzuca, i tylko jednego człowieka, tudzież dwa konie, zatrudnia; po 2) mechanicznie działającą machinę, która w biegu 50 do 60 kul na raz wyrzuca; jeden człowiek włada tą machiną i nabija ją łatwiéj, jak strzelbę; po 3) machinę trafiającą na 1500 toazów.

Król Angielski, na radzie tajnéj 11. Lipca bież. r. odmówił prośbie mieszkańców Indyi-Wschodnich, podanéj Lordowi Bentinck, żądających zniesienia wydanego przezeń zakazu palenia wdów z ciałami zmarłych mężów.

W Hadze umarł Georges Buder, niegdyś nadworny krawiec Ludwika XVI., mający 100 lat i 9 niedziel. Przeżył śmierć pana swojego, Cesarstwo, restauracyą i upadek we Francyi starszéj linii Burbonów.

Piszą dzienniki muzykalne Niemiec, że w końcu Kwietnia r. b. dawała w Lipsku koncert na flecie Warszawianka, Karolina Przyrębel (zapewne przybrane nazwisko). Grała utwor Téolona.

Za pewny środek na ból zębów podaje Dr. Ryan kwas saletrzany. Bierze się szarpią, macza w tym kwasie, i kładzie na ząb, lecz należy uważać, ażeby niedotknąć się innych zębów lub dziąseł. Gdy ból po chwili ustanie, należy usta letnią wodą przepłókać.

PATENT SUBHASTACYJNY.

Do publicznego sprzedania dziedziczno-dzierzawnego folwarku Polanowie w powiecie Gnieźnieńskim położonego sukcessorów niegdy Ur. Michała Przanowskiego własnego, który na 2259 Tal. 23 sgr. 4 fen. oszacowanym został, a który 275 morg. 66 kwadratowych prętów powierzchni ma, i 227 Tal. 11 sgr. 4 fen. rocznego kanonu opłaca, wyznaczyliśmy trzy termina licytacyjne na

dzień 15. Listopada 1832.,
dzień 16. Stycznia 1833. i na
dzień 20. Marca 1833.,

z których ostatni jest zawity przed Deputowanym W. Assessorem Stoephasius zrana o godzinie 9. tu w miejscu, na który chęć mających nabycia zapozywa się.

Taxa i warunki sprzedania w registraturze naszéj przejrzane być mogą.

Gniezno, dnia 20. Sierpnia 1832.

Królewsko-Pruski Sąd Ziemiański.